

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 19 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2022 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Θ 1.3-2.1, 1337a33-b11

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν· πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· ἕκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἵληφε ταῦτα κριτὰς τινας)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθὺς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

A1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες παραθέτοντας το χωρίο του κειμένου που επιβεβαιώνει την απάντησή σας.

α. Δεν είναι φανερό ούτε αν πρέπει να θεσπιστούν νόμοι για την παιδεία ούτε αν αυτή πρέπει να είναι κοινή για όλους.

β. Ο Αριστοτέλης επιθυμεί να εξετάσει το χαρακτήρα της παιδείας.

γ. Κανείς δεν υποστηρίζει πως η παιδεία πρέπει να ασκεί αποκλειστικά το νου.

δ. Υπάρχει διαφωνία ως προς το περιεχόμενο της έννοιας «αρετή».

ε. Τα βάνανυσα έργα κάνουν τον άνθρωπο ανίκανο να κατακτήσει την αρετή.

Μονάδες 10

B1. Ποιοι τύποι παιδείας είχαν υποστηρικτές στην εποχή του Αριστοτέλη; Να παραθέσετε τις λέξεις ή φράσεις με τις οποίες ονομάζει τον καθένα από αυτούς τους τύπους παιδείας.

Μονάδες 10

B2. Ποια η άποψη που διαμορφώνει τελικά ο Αριστοτέλης για την ορθή παιδεία;

Μονάδες 10

B3. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση σε κάθε ερώτηση (μόνο μία σωστή απάντηση στην καθεμία).

A. Όταν ο Αριστοτέλης πήγε για σπουδές στη σχολή του Πλάτωνα τη διεύθυνσή της είχε προσωρινά αναλάβει:

α) ο Εύδοξος από την Κνίδα

β) ο Ξενοκράτης

γ) ο Φίλιππος από τον Οπούντα

B. Ο Θεόφραστος ίδρυσε σχολή που θα διαφύλαττε τις διδασκαλίες του Αριστοτέλη και της έδωσε το όνομα:

α) Λύκειο

β) Ακαδημία

γ) Περίπατος

Γ. Στην Πολιτεία του Πλάτωνα στρατιωτικά και διοικητικά καθήκοντα είχαν:

α) οι δημιουργοί

β) οι φύλακες – επίκουροι

γ) οι φύλακες – παντελείς

Δ. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη οι ηθικές αρετές έχουν σχέση με το μέρος της ψυχής που ονομάζεται:

- α) ἄλογον
- β) λόγον ἔχον
- γ) ἐπιθυμητικόν

Ε. Δεν υπήρξε φιλοσοφική μέθοδος του Σωκράτη:

- α) η διάλεξη
- β) η μαιευτική
- γ) η επαγωγική μέθοδος

Μονάδες 10

B4. Α) Να αντιστοιχίσετε της λέξεις του κειμένου στη στήλη Α με μία ετυμολογικά συγγενή νεοελληνική λέξη στη στήλη Β (δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. ἔσται	Α. δέσιμο
2. λανθάνειν	Β. ουσιαστικός
3. δεῖν	Γ. περιφορά
4. διαφέρονται	Δ. λάφυρο
5. ἀπεργάζονται	Ε. λήθη
	ΣΤ. δημιουργός
	Ζ. ενδεής

Β) ὁμολογούμενον: Να χρησιμοποιηθεί σε μια περίοδο λόγου το αντίστοιχο ρήμα (σε οποιοδήποτε πρόσωπο, χρόνο ή έγκλιση) με διαφορετική σημασία από αυτή που έχει στο αρχαίο κείμενο.

Μονάδες 10

B5. Για ποιο λόγο ο Αριστοτέλης περιέλαβε σε ένα έργο που σχετίζεται με τα πολιτικά ζητήματα, μια τόσο ενδελεχή εξέταση του θέματος της παιδείας; Πώς μπορεί αυτό να εξηγηθεί σε σχέση με το παρακάτω απόσπασμα των *Πολιτικών*;

Πολιτικά, Α2, 15-16

Είναι φυσική λοιπόν η τάση του ανθρώπου να συνυπάρχει μαζί με της σε μια τέτοια κοινωνία. Κι εκείνος της που πρώτος τη

συγκρότησε, υπήρξε της από της πιο μεγάλους ευεργέτες του ανθρώπου. Γιατί της ο άνθρωπος είναι το ανώτερο από όλα τα όντα όταν φτάνει στην τελειότητά του, έτσι όταν σπάζει τη σχέση του με τον νόμο και τη δικαιοσύνη γίνεται το χειρότερο από όλα. Δεν υπάρχει πιο ανυπόφορο και πιο ολέθριο πράγμα από την αδικία που διαθέτει όπλα. Ο άνθρωπος, από την άλλη, γεννιέται εφοδιασμένος από τη φύση με όπλα για να υπηρετήσει τη φρόνηση και την αρετή, που της μπορεί να τα χρησιμοποιήσει εξ ολοκλήρου και για αντίθετους σκοπούς. Γι' αυτό ο δίχως αρετή άνθρωπος είναι από όλα τα όντα το πιο ανόσιο και το πιο άγριο, το χειρότερο από όλα της ερωτικές απολαύσεις και της απολαύσεις του φαγητού. Η δικαιοσύνη είναι στοιχείο συστατικό της πόλης· είναι αυτό που συγκρατεί την τάξη στην πολιτική κοινωνία.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφώντας, Συμπόσιον 4.29–4.31

Κατά την εξέλιξη του συμποσίου του Καλλία προς τιμή του παγκρατιαστή Αυτόλυκου ο καθένας από τους συνδαιτυμόνες κλήθηκε να κατονομάσει κάτι για το οποίο ένιωθε υπερήφανος.

[4.29] ὁ δὲ Καλλίας, Σὸν μέρος, ἔφη, λέγειν, ὦ Χαρμίδη, δι' ὃ τι ἐπὶ πενία μέγα φρονεῖς. Οὐκοῦν τόδε μὲν, ἔφη, ὁμολογεῖται, κρεῖττον εἶναι θαρρεῖν ἢ φοβεῖσθαι καὶ ἐλεύθερον εἶναι μᾶλλον ἢ δουλεύειν καὶ θεραπεύεσθαι μᾶλλον ἢ θεραπεύειν καὶ πιστεύεσθαι ὑπὸ τῆς πατρίδος μᾶλλον ἢ ἀπιστεῖσθαι. [4.30] ἐγὼ τοίνυν ἐν τῇδε τῇ πόλει ὅτε μὲν πλούσιος ἦν πρῶτον μὲν ἐφοβούμην μή τις μου τὴν οἰκίαν διορύξας καὶ τὰ χρήματα λάβοι καὶ αὐτόν τί με κακὸν ἐργάσαιτο· ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς συκοφάντας ἐθεράπευον, εἰδὼς ὅτι παθεῖν μᾶλλον κακῶς ἰκανὸς εἶην ἢ ποιῆσαι ἐκείνους. καὶ γὰρ δὴ καὶ προσετάττετο μὲν ἀεὶ τί μοι δαπανᾶν ὑπὸ τῆς πόλεως, ἀποδημῆσαι δὲ οὐδαμοῦ ἐξῆν. [4.31] νῦν δ' ἐπειδὴ τῶν ὑπερορίων στέρομαι καὶ τὰ ἔγγεια οὐ καρποῦμαι καὶ τὰ ἐκ τῆς οἰκίας πέπραται, ἠδέως μὲν καθεύδω

έκτεταμένος, πιστός δὲ τῇ πόλει γεγένημαι, οὐκέτι δὲ ἀπειλοῦμαι, ἀλλ' ἤδη ἀπειλῶ ἄλλοις, ὡς ἐλευθέρω τε ἔξεστί μοι καὶ ἀποδημεῖν καὶ ἐπιδημεῖν· ὑπανίστανται δέ μοι ἤδη καὶ θάκων καὶ ὁδῶν ἐξίστανται οἱ πλούσιοι.

ὑπερόριος: ασχολία, κτήματα σε ξένους τόπους

Γ1. Να μεταφράσετε το χωρίο: «ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς συκοφάντας.... ἀποδημεῖν καὶ ἐπιδημεῖν».

Μονάδες 10

Γ2. Για ποιο πράγμα αισθάνεται περήφανος ο Χαρμίδης και για ποιο λόγο;

Μονάδες 10

Γ3 α. ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς συκοφάντας ἐθεράπευον, εἰδὼς ὅτι παθεῖν μᾶλλον κακῶς ἰκανὸς εἶην ἢ ποιῆσαι: Να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ὅλων των ρηματικῶν τύπων του αποσπάσματος στον ἴδιο χρόνο και στην ἴδια φωνή. (Μονάδες 4)

β. ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς συκοφάντας ἐθεράπευον, εἰδὼς ὅτι παθεῖν μᾶλλον κακῶς ἰκανὸς εἶην ἢ ποιῆσαι ἐκείνους. καὶ γὰρ δὴ καὶ προσετάττετο μὲν ἀεὶ τί μοι δαπανᾶν ὑπὸ τῆς πόλεως, ἀποδημῆσαι δὲ οὐδαμοῦ ἐξῆν. νῦν δ' ἐπειδὴ τῶν ὑπερορίων στέρομαι καὶ τὰ ἔγγεια οὐ καρποῦμαι καὶ τὰ ἐκ τῆς οἰκίας πέπραται, ἠδέως μὲν καθεύδω ἐκτεταμένος, πιστός δὲ τῇ πόλει γεγένημαι: Να εντοπίσετε τα επιρρήματα του αποσπάσματος και να γράψετε τα παραθετικά τους ὅπου υπάρχουν. (Μονάδες 3)

γ. ἐγὼ τοίνυν ἐν τῇδε τῇ πόλει ὅτε μὲν πλούσιος ἦν πρῶτον μὲν ἐφοβούμην: Να μεταφέρετε ὅλους τους κλιτοὺς τύπους του αποσπάσματος στον αντίθετο αριθμό. (Μονάδες 3)

Μονάδες 10

Γ4. α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους: *είδως, ἀποδηῆσαι, τὰ ἔγγεια, τῇ πόλει* (το 2^ο του κειμένου). (Μονάδες 4)

β. *ἐγὼ τοίνυν ἐν τῇδε τῇ πόλει ὅτε μὲν πλούσιος ἦν πρῶτον μὲν ἐφοβούμεν μή τις μου τὴν οἰκίαν διορύζας καὶ τὰ χρήματα λάβοι:* Να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις, να χαρακτηρίσετε το είδος τους και τον συντακτικό τους ρόλο. (Μονάδες 4)

γ. *καὶ τοὺς συκοφάντας ἐθεράπευον:* Να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη στην αντίθετή της. (Μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

- 1.** Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
- 2.** Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
- 3.** Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
- 4.** Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
- 5.** Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
- 6.** Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.30 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ